

Autor: Julius Evola

Na jiném místě, v listu *La Destra* z května 1972, jsme se zabývali nepominutelným vztahem mezi základními hledisky autentické, „nekašírované“ pravice a Tradice. Pro celistvé pojednání této otázky proto mohou být užitečné odkazy k autorům tradiční orientace. Prozatím chceme čtenáře zpravit o myšlenkách **Reného Guénona** (1886–1951), jenž byl považován za stoupence „integrálního tradicionalismu.“

Guénon je nyní i v Itálii již poměrně dobře známý. Jeho knihy byly přeloženy před válkou a některé se v poslední době dočkaly nového vydání. V Turíně guénonovský kroužek šíří časopis, obdobu francouzských *Études Traditionnelles*, jehož byl Guénon *magna pars* a který, redigován guénonisty „přísné observance“, stále ještě existuje. Dnes je Guénon pokládán za učitele a zakladatele školy, již ve Francii přijímá – byť s různými výhradami – i oficiální a akademická kultura.

Guénonovo souborné dílo vytváří organický celek. Především ale přichází s radikální kritikou

moderního světa, jež se od kritik různých starších i současných autorů zásadně odlišuje tím, že má pozitivní východisko, tj. „tradiční svět“, jehož protikladem je svět moderní. Pojem „tradiční“ zde označuje obecný typ společnosti, více či méně uskutečněný v rozličných, avšak obdobných formách na Východě i na Západě.

Tradiční společnost má dle Guénona metafyzické vztažné body (tzn., že se vztahuje k místům za „tělesným“, naturalistním světem, pozn. překl.). Charakterizuje ji uznávání řádu převyšujícího vše lidské a nahodilé, a dále přítomnost a autorita elit, které z této vyšší, přesažné [*transcedente*] úrovně čerpají zásady [*principi*] a hodnoty nezbytné ke zřízení dobře členěného společenského uspořádání, k otevření cesty k vyššímu poznání a konečně proto, aby životu udělily pravý smysl. Na opačném pólu je moderní civilizace, pro niž je typické odposvátnění „ve velkém“, systematická nevšímavost ke všemu, co člověka jako jedince či společenství převyšuje, materialismus a zcela světské a časně motivace k jednání, pošetilá čínorodost.

To podstatné z této kritiky je obsaženo ve dvou Guénonových knihách: *Krise moderního světa* a *Le règne de la quantité et les signes des temps* (Vláda kvantity a znamení doby), v nichž témata načrtnutá různými staršími i současnými autory nabývají obzvláštní pronikavosti a pevnějšího základu. Rozvíjí ji také kniha *Orient et Occident* (Východ a Západ), kde se k ní však přidávají další, již sporná tvrzení. I když Guénon uznává – a nemůže jinak – existenci společností tradičního typu jak na Východě, tak na Západě, v této pozdější knize tvrdí, že v současnosti přežívají již pouze na Východě (má na mysli zejména Indii), a že orientace na ně může být účinná pro západní reintegraci (tzn., že Západu může posloužit coby aktivní opora na cestě k opětovnému scelení posvátné reality a světské skutečnosti; pozn. překl.). To však může platit nanejvýš pro duchovní odkaz Východu, jistě ne pro tamější skutečnost. Navzdory všemu byl Guénon přesvědčen, že na Východě dosud existují skupiny uchovávací Tradici. V praxi pak navázal přímý kontakt s islámským světem, kde souběžně s exoterickou (tj. náboženskou) tradicí přetrvávají i iniciační větve (súfisté a ismaelitě). A „islamizoval“ se až do krajnosti: usadil se v Egyptě, přijal jméno Abdalwáhid Jahjá („Služebník Jediného“) i egyptské občanství a oženil se s Arabkou.

Guénon se nijak netajil tím, že po různých neuspokojivých zkušenostech ve francouzských „okultistických“ kruzích se mu podařilo správnou cestu k „iniciačnímu“ neboli „metafyzickému poznání“ nalézt díky důvěrníkům z Východu.

Tato moudrost byla, zjevně či nepřímou, základem všech nauk vyložených Guénonem v několika knihách, zejména v *Le symbolisme de la Croix* (Symbolika kříže), *Les états multiples de l'être* (Různé stavy bytí) a *L'homme et son devenir selon le Vedanta* (Člověk a jeho vznik podle Védanty). Vnucující se výhradou je, že co Guénon namnoze předkládá coby „metafyziku“ ve zvláštním, transcendentním smyslu, se vyjma odlišné terminologie v podstatě neliší od toho, co se tímto pojmem označuje v západní historii, tedy od profánní filozofie, a mnohdy končí v únavných abstrakcích, jako třeba v případě všech výkladů o „všeobecné možnosti“ [*Possibilità Universale*] (zřejmě narážka na to, že Guénon tvrdil, že v rámci nějakého „řetězce“ /sekty, bratrstva, církve/ je iniciace v podstatě přístupná

každému, kdežto Evola byl přesvědčen, že pravého zasvěcení může dosáhnout jen člověk nějak výjimečný *luomo differenziato*, zato i sám /tak jako on/. Guénon patrně vychází z křesťanského dogmatu o rovnosti duší, což platonik Evola nemůže přijmout – pozn. red.) apod. Nicméně platí, co Guénon dosvědčuje, že totiž racionálně není krajní mezí lidského poznání a že normální lidský stav lze potlačit, jelikož člověk „představuje ve skutečnosti jen přechodný a nahodilý projev pravého bytí.“ Principiálně je tedy možné, aby přecházel do vyšší sféry, v níž poznání znamená rozpoznání bytí věci, přičemž tímto poznáním se jedinec transformuje a integruje. Obdobný byl starověký koncept „gnóze“ (z ř. *gignóskó* – poznávám). Iniciace byla nejpřímější a řádnou cestou k duchovní realizaci. Guénon to jasně odlišuje od všeho, co je toliko mysticismem.

Tradice v hlavním smyslu se týká společného poznání tohoto „metafyzického“ řádu – a nejen lidského. Přijímá sice různé formy, ale ve své podstatě je jedním. Vzhledem k této jednotě Guénon hovoří také o „primordiální tradici“. S tímto obecným pojmem přišel jako první, i když jeho náznaky jsou k nalezení již u **De Maistra**, **Fabrea d'Oliveta** a svým způsobem jej ve svém díle o „ideji Boha“ nedávno akceptoval i katolík **Wilhelm Schmidt**. Právě u tohoto pojmu je však třeba rozlišovat mezi metafyzickým a historickým aspektem. První aspekt se musí týkat spřízněných forem, které nepocházejí z hmotného a historicky prokazatelného přenosu (lat. *tradere* – předávat); neboť tentýž zákon může dát vzniknout odlišným, ale odpovídajícím a souhlasným formám, podobně jako se na různých místech proudů působením téhož zákona a situace mohou vytvářet odlišné víry. Druhý aspekt se musí týkat konkrétního společného a původního počátku souboru tradic, pročť Guénon za počátek probíhajícího civilizačního cyklu akceptuje myšlenku „hyperborejské tradice“ (především indoevropského původu). S touto myšlenkou souhlasili již jiní esoteričtí autoři (ale i profánní jako **Herman Wirth**, jenž se jí ve svém objemném díle kolísavé hodnoty *Der Aufgang der Menschheit /Vzestup lidstva/* pokusil podepřít a prokázat). To vše vede k tezi o „transcendentní jednotě tradičních forem“ (a zejména o „transcendentní jednotě náboženství,“ jak v jedné své knize napsal **Frithjof Schuon**, Guénonův žák).

Jednou z vlastností připisovaných těm, kteří se povznesli na výše popisovanou úroveň poznání, je schopnost tuto jednotu vnímat a vyjádřit daný obsah v pojmech té či oné tradice, tak jako lze myšlenku vyjádřit slovy různých jazyků (symbolicky bychom mohli mluvit o „glosolálii“ a z jiné stránky o základu esenciálního „ekumenismu“ ostře odlišného od mdlého a povrchního ekumenismu, jaký vyplynul z ovzduší pokoncilního katolicismu). Guénon sám tuto schopnost prokázal vysoko nad rámec připsatelný pouhé erudici.

Ve své kritice moderního světa Guénon taktéž využívá tradiční ideje. Byl si naprosto jistý, že dnes se blížíme ke konci cyklu, že se nacházíme v kalijuze čili „temném věku“ předpovězeném nejen starověkými hinduistickými naukami, ale očekávaném též v jiných tradicích (například **Hésiodův** „železný věk“). Takže naprosto odmítal jakoukoli pokrokovou obsesi. Dle Guénona je pokrok mimo hmotnou oblast (kde si ostatně mnohdy vyžádá jinou cenu; totiž sklon spoléhat na aparaturu anebo se jí podrobovat i tam, kde musí čerpat z vlastních zdrojů, pozn. překl.) jen pověrou západního člověka. Guénon je jedním z těch autorů, kteří průběh dějin vykládají rezolutně protimarxisticky a involučně, když za jejich skutečný smysl označuje tzv. „regresi kast“. Východiskem je mu tradiční členění společnosti

do čtyř kast neboli „funkčních tříd“: na vrcholku představitelé duchovní a posvátné autority, následováni válečnickou aristokracií, pak buržoazie a nakonec masy pracujících. Dnes nám společnost řízená první kastou ustoupila do dálek takřka mytických. Následná vláda druhého stavu skončila s úpadkem velkých monarchií. Nahradila je vláda třetího stavu, buržoazie, průmyslu a kapitalismu. Nakonec vyvstalo nebezpečí spočívající ve čtvrté kastě a jejím boji za ovládnutí světa: marxismus a komunismus. Každý protimarxistický, pravicový výklad dějin by měl s tímto základním schématem, jež jsme sami opakovaně příležitostně rozvíjeli, pracovat.

Jednou z Guénonových tezí je, že normální čili tradiční společnosti je vlastní primát rozjímání a čistého poznání před činem. A to je i jeden ze základů jeho kritiky moderního západního světa, v němž konstatuje opak, tedy primát činu. Právě tady však musíme vznést první výhradu. Námítka může vyjít z určení preferované povahy moci na vrcholku či v centru tradiční společnosti. Elity pěstící „kontemplaci“ nebo „čiré poznání“ v tomto víceméně kněžském pojetí bychom tam totiž nenalezli. V historii tomu tak nebylo dokonce ani v Indii, která navzdory své převážně bráhmanské kultuře měla své královské dynastie a představitelé válečnické kasty vládnoucí tradičním vědění. Pro zmíněnou špičku tradiční společnosti je ve skutečnosti charakteristická spíše nedílná jednota posvátna a královského důstojenství, duchovní autority a světské moci. Vyjma starověké Číny a několika dalších starověkých civilizací se na této úrovni takřka do dnešních dní udrželo Japonsko, a s ohledem na Guénonovy idiosynkrasie stojí za zmínku, že o Japonsku a jeho specifické „tradicionalitě“ nikdy nemluví, protože nezapadá do jeho schématu.

Přestože si Guénon uvědomoval zcela odposvátněnou a zvrácenou povahu moderního Západu, nebránilo mu to zabývat se otázkou možnosti nápravy – obrození. Vycházejí z přesvědčení, že měl-li Západ tradici, byl jí katolicismus, spatřoval východisko obnovy v integraci „tradičního“ katolicismu, pročež nevyklučoval příležitostné kontakty s východními prvky. Avšak ještě předtím, než ideové směřování pokoncilního katolicismu nedávno ukázalo jeho faktický stav (zde musíme znovu zdůraznit, že faleš „ekumenismu“ prosazovaného katolicismem po 2. vatikánském koncilu nemá nic společného s tím, o čem usiluje „integrální tradicionalismus“), nedělal si Guénon v tomto ohledu příliš velké iluze; ostatně to také výslovně napsal v nám adresovaném dopise, kde se vyznal, že ze zásady pouze nechtěl vyloučit jisté možnosti, aniž by však upřímně očekával jejich naplnění. Katolicismus zůstal k pokusům tohoto typu beztak lhostejný, stejně jako v případě snah – i když nižšího řádu – podniknutých svého času abbém Constantem (alias **Eliphase** Lévim). Jediným výsledkem je, že právě díky Guénonovi se různým katolíkům podařilo proniknout do nehlubšího smyslu katolicismu, k jeho symbolům a dogmatům. Žel jde o osoby nemající v oficiální církevní hierarchii velkou váhu a nemohou tudíž uplatňovat významnější vliv. Na druhou stranu by katolický teolog zřejmě shledal neslučitelnost ortodoxních pravd s tím, co pochází z „metafyziky“ na niž se Guénon odvolává, což znamená naprosté popření „integrálního tradicionalismu.“

Guénonovi se politika v užším smyslu ošklivila a dle vlastních slov se nedokázal přimět k podpoře žádného z existujících hnutí. Za jistou výjimku bychom mohli označit souhlas, jež poskytl ke zveřejnění úryvků ze svého díla a zveřejněných pod jeho jménem coby články ve zvláštní kulturní rubrice – svého druhu jedinečné – kterou jsme redigovali v letech

1934–1943: „Diorama“ v cremonském časopise *Il Regime fascista*. Nicméně i tak Guénon plným právem náleží k pravicové kultuře. V odmítání všeho, čím je demokracie, socialismus a rozkladný individualismus je bezesporu radikální. Zacházel dokonce do oblastí, jež současná pravicová kritika zpravidla opomíjí. Oproti moderní vědě a scientismu stavěl tradiční poznání a „tradiční vědy“ a po ozřejmění jejich pravého významu se prvně jmenované neobával přehodnotit. Poukazoval nejen na omezenost profánního vědeckého poznání, ale rovněž na škody nevyhnutelně páchané světonázorem, jenž z něho (a jeho uplatňování) vycházejí. Jedna z Guénonových vět lapidárně shrnuje význam dobrodružství, jemuž se západní člověk od renesance plně oddal: „Odvrácení se od nebes pod záminkou, aby dobyl Zemi.“ Můžeme zde ocitovat i dálněvýchodní rčení: „Nebeská síť má široká oka, nikdo jí však neprojde,“ poněvadž naznačuje vzájemnou hru akcí a reakcí, jež vedly až k současnému „věku temna“ (temnému navzdory jeho „hnilobnému lesku“, jak říká Henry Miller).

Kromě možností, které se otevíraly „integrovanému“ katolicismu, se Guénon odvolával na to, co by pro nápravu mohly vykonat *élites intellectuelles*. Tady měl snad na mysli vliv, jakým na okraji svobodného zednářství před Francouzskou revolucí působily – ovšem opačným, subversním směrem (tzn. „kontrarevolučně“, pozn. překl.) – tak zvané *sociétés de pensée*. I když „intelektuál“ nemá u Guénona dnes běžný význam a řeč není o současných intelektuálech, nýbrž o konzervativní a „tradiční“ podobě intelektuality, za stávajících podmínek je tento pojem poněkud matoucí. Nám se, pokud vůbec, jeví příhodnější pojetí na způsob Řádu sdružujícího osobnosti věrné určitým principům, zakotvené v tradiční duchovnosti, ale také v přímějším styku se skutečností a dějinnými proudy. Takový Řád by ostatně tvořil páteř pravé pravice, a kdyby se jeho členům, aniž by svou příslušnost dávali ostentativně na odív – pozvolna dařilo obsazovat jisté klíčové pozice současné společnosti a kultury, náprava by ještě byla možná.

Toto vše platí principiálně, protože dnešní prostředí ani úroveň lidí podobné iniciativě nepřejí. Prozatím zbývá jen to, co zamýšlel i Guénon, totiž vytváření středisek tradiční intelektuality, jejichž činnost by se „realisticky“ omezovala na kulturní oblast. Ani tuto aktivitu bychom neměli podceňovat. Dnes se stalo poměrně módním mluvit o „pravicové kultuře [*Cultura di destra*],“ aniž by však bylo dostatečně jasné, z čeho by se měla sestávat a aniž by se dalo vyhnout pocitu čehosi improvizovaného. Nicméně příznivá půda existuje a různé nakladatelské počiny to potvrzují. V tomto kontextu je využití Guénonova díla (nikoli však otrocké) jistě žádoucí. Z rozmanitosti a mnohosti témat, jimiž se zabýval, bude však namíste vynechat ty, v nichž se osobitě věnuje esoterismu, „metafyzice“ a iniciaci. Ačkoli jsou pochopitelně základem všeho dalšího, pro jejich neobvyklost je netřeba stavět do popředí, jestliže by to určitý kruh čtenářů vyplašilo a poskytlo záminku k ostrakizaci.

Kromě intelektuálního máme i hledisko existenciální. Tradiční vědění, jak jsme řekli, je nutně též duchovní realizací. Nietzscheho axiom, že „člověk je něco, co může být překonáno,“ je rovněž postulátem vyššího poznání a vychází z myšlenky, že lidský stav existence nelze zvětšovat (tzn., že existenci jako „vlastnosti“ bytí nelze přiřknout podstatu = „samostatnou“ substanci, pozn. překl), neboť je toliko jedním z mnoha stavů bytí. Pouze je zapotřebí ukázat, jak zamezit jeho překroucenému, mylnému či nebezpečnému uplatnění. Na tomto místě se úvahami o působnosti vyššího poznání nelze podrobněji zabývat, museli bychom se totiž

věnovat i Guénonově knize *Aperçus sur l'initiation* (Postřehy k iniciaci). Postačí jen upozornit na výhrady, jež je nutno vznést vůči možnostem, jimiž se Guénon takřka výhradně zabývá. Trvá totiž na nezbytnosti spojení s nějakým existujícím „řetězcem“, s „regulérní organizací“ předávající duchovní vliv. Příhodnou analogií nám může být vysvěcení kněze biskupem, správcem duchovního vlivu, za jehož opatrovníka se církve označuje. Dle Guénona lze toto spojení uskutečnit – jak již bylo řečeno – prostřednictvím islámských „řetězců.“ Avšak tomu, kdo se nechce obracet na muslimy a orientálce, nabízí Guénon celkem málo.

Kdo v *La Destra* z března 1972 četl výňatky z naší korespondence s Guénonem, ten si vzpomene, že jsme vyjádřili nesouhlas s jeho představou o dnešním svobodném zednářství, jež – navzdory svému úpadku (který připustil) – prý v zásadě zůstává organizací poskytující skutečnou, nikoli jen symbolickou a rituální iniciaci. Na Západě se najdou osobnosti, které jistého postavení Mistrů dosáhly, jako např. **Gurdžijev** a, na tak zvané „cestě levé ruky“, **Aleister Crowley**. Anebo by bylo zapotřebí hledat a najít nějaké přežívající odvětví účinného kabalismu, ani ty však nelze pokládat za západní tradici. Sekty, okultistické, teosofické a pseudosenkruciánské skupiny apod., které se nyní objevily, pak samozřejmě představují cosi nepůvodního, neautentického a nemohou být vůbec brány v potaz. Situace je tedy obtížná a problém navíc zůstává nevyřešen. Snad musí být formulován odlišně, než jak to učinil Guénon.

Téma „integrálního tradicionalismu“ lze však od této problematiky oddělit a využít jej při vytváření pravicové kultury.

Zdroj: Julius Evola, *Ricognizioni: uomini e problemi* (Roma: Edizioni Mediterranee, 1974).